

Rysänperät auki!

Kolarista annettiin tiukka evästyksen vuosittaisiin neuvotteluihin Tornion-Muonionjoen kalastussäännöstä.

JONNA NIKUMAA

KALASTAJAT jokivarressa eivät katso hyvällä Haaparannalla harastettavaa rysäkalastusta, se tuli selväksi keskiviikkona Kolarissa ravintola Meän Paikassa järjestetyssä evästytilaisuudessa.

Maa- ja metsätalousministeriön järjestämässä tilaisuudessa tultiin hakemaan evästyä Suomen ja Ruotsin välisiin, Tornion-Muonionjoen kalastussääntöä koskeviin neuvotteluihin. Eniten keskustelua herätti kohta, jossa käsiteltiin rysäkalastusta jokisuussa. Ehdotus on, että kun lohikiintiö on täyttynyt, tulee muun kuin lohien kalastukseen käytettävän kiinteän pyydyksen kalapesä kokea keran vuorokaudessa. Haaparannalla kalastajat kieltäytyvät nostamasta rysiä ylös ja niiden perät ovat kiinni, vaikka lohienka-

lastus on päättynyt. Rysään uinut lohi tai taimen on vapautettava, mutta se voi käydä useassa rysässä ennen kuin pääsee jatkamaan nousuaan.

– Pikainen kalanpyynti ja tuonti Suomeen. Ne vievät leivän meidän merikalastajien suusta, kalastuksenvaivoja **Juha Niemelä** tuhahti.

Toinen keskustelua herättänyt kohta oli heittopainon käytön kieltäminen viehekalastuksessa koko jokialueella. Punttikalastusta harjoitetaan koskialueilla Matkakoskella ja Kattilakoskella. Suomi aikoo ehdottaa sen kieltämistä koko Väylällä.

Kalastussääntöön ehdotettu punttikalastuskielto herätti voimakkaita tunteita. Moni rinnasti punttikalastuksen (Spinfluga) rokastukseen, jossa kala pyritään tartuttamaan myös muualta kuin suusta. Punttikalastus oli monen tilaisuuteen osallistujien mielestä yksi iso syy vaurioituneisiin ja sairastuneisiin kaloihin, joita on tavattu Väylällä monena vuonna.

Punttikalastajat **Mika Blomster** ja **Juhani Repo** kertoivat, että punttikalastus on siistiytynyt paljon 90-luvulta. Kolmihaaraisista koukuista on siirrytty yksihaaraisiin. Miesten mielestä ongelmia aiheuttaa pieni töröttölevä sakki. – Meillä ei normaalina kalastajana ole oikeutta mennä repimään kalastajilta vehkeiltä. Käivattaisiin valvontaa, niitä vastaan, jotka harrastaa epäpuhtaasti, Blomster sanoi.

Hän myös totesi, että Kukkolankoskella vesi virtaa niin nopeasti, että viehe ei ehdi toimia kuten pitäisi, ja voi tarttua helpommin kyljestä. – Tämä porukka maalaa myös muiden koskien kalastajat. Masan silmissä me olemme samoja kalastajia.

Tällä hetkellä harjus on rauhoitettu koko joella huhtikuusta toukokuun loppuun, koska se kutee silloin ja ainakin joen Tornionjoen osalla harjuskannat ovat heikot. Kalastussääntöön oli ehdot-

” Ei niiden tarvi meidän vaappuihin tarttua, mutta kunhan kutevat.

tettu, että kevätrauhottus poistettaisiin Muonionjoelta ja Könkämaenolta.

– Ruotsilla oli vaikea ajatella, että jollain osilla voimassa, osalla ei, **Tapio Hakaste**, neuvotteleva virkamies maa- ja metsätalousministeriöstä selvensi naapurivaltion kantaa.

Pellolainen **Heikki Jolma** huomautti, että aloite koko rauhoituksen lähti Muonionjoen puolelta, Kolarin Äkäsjokisuusta. Harjus on hyvin paikallinen kala, se ei juuri liiku.

– Siellä pilkitään harri kutukuopista keväällä pois, hän sanoi ja totesi myös, että koko rauhoitus vesittyisi, jos se poistettaisiin Muonionjoelta.

Muoniolaiset ihmettelivät, vaaraantaako muutamassa paikassa pilkkiminen Kolarissa koko harikannan.

Lisäksi ministeriö ehdottaa Ruotsille, että rasvaevälekätkun, istutetun meritaimenen saaliiksi ottaminen sallitaan Tornionjoen kalastusalueeseen kuuluvalla merialueella samalla tavoin kuin muuallakin merialueella. Lisäksi sallittaisiin muun kalan kuin nieriän ja taimenen kalastus Kilpisjärvellä koko syyskieltoaikana syyskuun puolivälistä joulukuun puoliväliin. Maa- ja metsätalousministeri **Jari Lepän** erityisavustaja **Teppo Säkinen** kertoi, että tarkoitus on päästä pidempään sopimukseen Ruotsin kanssa Väylän kalakantojen hoitamiseksi, ettei asioista sovittaisi aina vain vuodeksi kerrallaan.

– Kalakantojen vaaliminen on meidän yhteinen tehtävä, Säkkinen korosti.

Odotettavissa on tutkijoiden mukaan hyvä lohikesä. Luonnonvarakeskuksen tutkijat ovat arvioineet, että nousu on aikaisessa, ja 12. kesäkuuta puolelta nousevista lohista on jo joessa. Se herätti kalastajissa epäuskoista hymistelyä. – Lukella on laskentatilastot Kattilakoskelta, niistä näkee, missä vaiheessa minkäkin verran. Siis hen mahtuu aikaisia kesiä, mutta

ei prosenttimäärää ole ollut semmoista ikinä, ihan kuujuttuja, Juha Niemelä totesi.

Viimekesäisten lohien keskipaino oli noin seitsemän kiloa. Pienemmät kossit pudottavat keskipainoa. Monessa puheenvuorossa oltiin huolissaan siitä, että meripyyntin aikaistaminen ottaa kutevista kaloista ne kaikkein tärkeimmät, ensimmäisinä nousevat suuret kalat. Se huolestuttaa, vaikka Pohjanlahden tai Suomenlahden lohisaaliit eivät ole juuri nousseet, eikä toukokuussa saada siellä juuri kalaa.

– Aiemmin tulevien isojen kalojen nousu pitäisi turvata. Ne ovat kutukannan kannalta merkittäviä, torniolainen **Pekka Peltari** tiivistää monen kalastajan kannan.

– Ei niiden tarvi meidän vaappuihin tarttua, mutta kunhan kutevat, yleisöstä sanotaan. Isojen kalojen vähentyminen ei näy välttämättä heti, vaan vuosien päästä. Maa- ja metsätalousministeriön neuvotteleva virkamies **Orian Bondestam** vakuuttaa, että huoli on aivan oikea, ja asiaa seurataan tarkalla silmällä.

– Pyyntiponnistus (pyydyksen määrä, pyyntiaika) on ollut laskussa merellä vuosikautia. Kalastajat ovat vanhenemassa, moni on lopettanut, Bondestam kertoo.

Itämerellä lohienkalastuksen kiintiötä pienennettiin viime vuonna viidellä prosentilla. Suomen osuus on 24 000 lohia. Meritaimenen saaliiksi ottaminen Itämeren päältäalla on kielletty,

mikä vaikeuttaa lohien raportointia taimenena.

– Se jatkuu myös tänä vuonna, Bondestam sanoi.

Valvontaa on lisätty, puolalaisten salakalastukseen on puututtu muun muassa purkamisvalvonalla. Myös Euroopan komissio on puuttunut salakalastukseen, ja Puolan kiintiöön on puututtu laittoman pyynnin kitkemiseksi.

Bondestamin mielestä nimenomaan tämä on suurimpana syynä siihen, että jokeen pääsi nousemaan viime vuonna hyvin kalaa.

– Toimenpiteet ovat tehonneet ja laiton pyynti vähentynyt, siitä on selvät indikaattorit, hän sanoi.

Suurin osa joella ja jokialueilla kalastetuista kaloista kalastetaan suomalaisten toimesta.

– Se näyttää myös koko ajan kasvavan, Hakaste sanoi.

Lupia myytiin reilut 13 000 kappaletta koko joelle, mutta koko joen kattavia lupia vain 360 kappaletta. Lähes kaikki myydyt luvat ovat siis aluelupia.

Paljonko lohienpoikasia joki elättää? Mahdollisimman suuri määrä aiheuttaa kilpailua ja luonnonvalinta karsii parhaat poikaset merimatalle. Se parantaa lohikantaa. **Elias Teriö** oli WWF:n kalabiologin ja evoluutiobiologin mukana, kun he tutkivat Muonionjokea. Heidän mukaansa potentiaali olisi jopa 300 000–500 000 nousukalaa vuodessa.

– Potentiaalia on paljon, Teriö totesi.

Omakala-järjestelmä tekee tuloaan

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa alkaa keräämään kalastuksesta tietoa OmaKala-järjestelmällä. Tarkoitus on saada kerättyä saalistietoa myös muilta kuin ammattikalastajilta. Siitä on ajateltu samantyyppistä sovellusta kuin OmaRiis-tasta, jossa metsästäjä kantaa matkapuhelimessaan metsästyskorttiaan ja saalistietoja kännykässään. Saalisilmoituksen lisäksi OmaKala-järjestelmään voitaisiin liittää muitakin palveluita ja tiedottaa kalastajia ajankohtaisista asioista tai kalastusrajoituksista. Saalistilastot voisivat olla julkisia.

– Paljon on toiveita ja ehdotuksia. Joudumme katsomaan, mikä on järkevä toteuttaa, Tapio Hakaste sanoi.

Nykyään saalistietoja kerätään kalastajilta soittelemalla ja lomakkeita lähettelemällä. Se on hidasta, epävarmaa ja työlästä.

– Tämä antaisi Lukelle mahdollisuuden tehdä työpanoksellaan jotain muuta kuin tätä.

Aluksi on ajateltu lähettää tiettyjen luvanmyyntipisteiden kautta luvan ostaneille linkki, jolla saaliit voisi ilmoittaa. Järjestelmää kehitettäisiin ja pilotoitaisiin Tornion-Muonionjoella, ja myöhemmin se voitaisiin laajentaa koko Suomea koske-

vaksi. Lopullinen toteutustapa on vielä auki. Tietoja kalansaaliista tarvitaan kuitenkin koko ajan, joten järjestelmästä pitäisi rakentaa pysyvä ja sen tulisi olla kalastajien aktiivisessa käytössä.

– Saalisilmoitus voitaisiin kytkeä kalastonhoitomaksuun. Jos ei ilmoita saaliista, lupaa ei seuraavana vuonna saa, ehdot-

ti Elias Teriö.

Hän myös ehdotti selainpohjaista järjestelmää, koska äppien suosio on laskussa.

Hakaste kertoi, että Ruotsin kanssa on keskusteltu asiasta, mutta siellä saalisilmoittamisen kehittäminen on jäänyt hallituksen vaihtumisen jalkoihin.

– Heille sopii, että etenemme nopeammin tässä.

Myös se on mahdollista, että ruotsalaiset ilmoittavat Tornion-Muonionjoella saadut kalat Suomen järjestelmässä, mutta yhteistyö ei ole ongelmattonta valtioiden erilaisen lainsäädännön vuoksi.

JONNA NIKUMAA

Ravintola Meän paikan tuolit lähes loppuivat, kun jokivarren kalastajat tulivat antamaan virkamiehille evästyä Suomen ja Ruotsin välisiin kalastussääntöneuvotteluihin.